

השגחה הורית בתחום נהיגת צעירים: פיתוח המשגה וכלים להשגחה הורית על נהיגת ילדיהם
בתקופת הליווי ולאחריה בשילוב טכנולוגיית IVDR
יערה שמשוני (מלגאית לתואר שלישי), אוניברסיטת תל אביב, החוג לפסיכולוגיה, 2013

תקציר

גורם המוות מספר 1 בישראל בקרב גברים צעירים עד גיל 24 הוא תאונות דרכים. התקופה המסוכנת ביותר הנה החודשים הראשונים לאחר קבלת הרישיון. ברם, ניסיונות להתמודד עם הבעיה באמצעות חקיקה ופיתוח טכנולוגיות חדשות לא הובילו לשיפור משמעותי. אף על פי שגוף המחקר מצביע על מעורבות הורים כמשתנה מרכזי ביצירת שינוי בדפוסי נהיגת הצעירים, נראה כי הורים אינם מצליחים לנצל את האמצעים העומדים לרשותם בצורה יעילה. כמו כן, קיים מחסור בולט בתוכניות התערבות המיועדות לסייע להורים להוביל לשיפור בבטיחות הנהיגה של ילדיהם.

מטרות המחקר הנוכחי היו: (1) פיתוח מודל להדרכת הורים בהשגחה הורית על נהיגת צעירים המתבססת על גישת "הסמכות החדשה", בשילוב טכנולוגיית ניטור ומשוב תוך-רכבית (IVDR – In-Vehicle Data Recorder); (2) בדיקת יעילות הדרכת ההורים בשיפור בטיחות הנהיגה בקרב נהגים צעירים גברים בחודשים הראשונים לנהיגה העצמאית. המחקר נערך במסגרת עמותת "אור ירוק - העמותה לשינוי תרבות הנהיגה בישראל" והשתתפו בו 242 נהגים חדשים גברים והוריהם.

המשתתפים הוקצו באופן אקראי לארבע קבוצות:

- (1) משוב טכנולוגי לכלל המשפחה בשילוב הדרכת הורים - קבוצה בה המשוב על הנהיגה של כל אחד מהנהגים היה חשוף לכל בני המשפחה;
- (2) משוב טכנולוגי לכלל המשפחה ללא הדרכת הורים;
- (3) משוב טכנולוגי אישי, ללא הדרכת הורים - קבוצה בה כל נהג קיבל משוב על דפוסי הנהיגה שלו בלבד;
- (4) קבוצת ביקורת - ללא משוב טכנולוגי וללא הדרכת הורים.

מערכת המשוב הטכנולוגי (IVDR) הותקנה בכלי הרכב המשפחתיים בחודשי הנהיגה הראשונים, לתקופה בת 12 חודשים והיא ניטרה את כל נסיעות הרכב בתקופה זאת.

כפי ששוער, תוצאות המחקר מעידות על מדרג בבטיחות הנהיגה בין הקבוצות, בהתאם לסוג המשוב ולהדרכת ההורים שהתקבלו. כך, הקבוצה שקיבלה הדרכת הורים בשילוב משוב טכנולוגי משפחתי השיגה את ציוני הבטיחות הטובים ביותר, לאחריה הקבוצה שקיבלה משוב משפחתי ללא הדרכת הורים, ובהמשך הקבוצה שקיבלה משוב אישי ללא הדרכת הורים.

לבסוף, קבוצת הביקורת אשר לא קיבלה משוב טכנולוגי או הדרכת הורים השיגה את ציוני הבטיחות הנמוכים ביותר. כמו כן, השוואה בין קבוצת הנהגים המסוכנים ביותר של המדגם הראתה כי בקרב נהגים אלה נהגי קבוצת המשוב המשפחתי בשילוב הדרכת ההורים נהגו באופן בטוח יותר מנהגי קבוצת המשוב המשפחתי ללא הדרכת ההורים.

כלומר, הדרכת ההורים נמצאה יעילה במיוחד עבור הורים לנהגים המסוכנים ביותר. כמו כן, המחקר מציע המשגה תיאורטית חדשה של היררכיה במרכיבי ההשגחה ההורית ומציג את ההשלכות המעשיות של היררכיה זו על דפוסי נהיגת הצעירים בפועל.

ממצאי המחקר מחזקים את חשיבות המעורבות ההורית בנהיגת צעירים ומדגימים כיצד מתן כלים המתבססים על גישת "הסמכות החדשה" מסייע להורים לממש באופן יעיל מעורבות זו. המחקר דן בפיתוח המודל ובהשלכות התיאורטיות והמעשיות של תוצאותיו.